

Περὶ τὸ 1.35 μ. δυτικώτερον τῆς ταφῆς Α εἶχεν εὐρέθῃ πρὸ ἐτῶν τάφος κιβωτιόσχημος, σφωζομένου μήκους 1.25, πλάτους ἐσωτερικοῦ 0,55 καὶ βάθους 0,39 μ. Πάχος πλακῶν $\pm 0,08$ μ.

Ἀσφαλῶς ἔχομεν πρὸ ἡμῶν τμήμα τοῦ παναρχαίου νεκροταφείου τῆς πόλεως τῆς Βεροίας.

ΑΓΓΕΛΙΚΗ ΑΝΑΡΕΙΩΜΕΝΟΥ

ΑΝΑΣΚΑΦΗ ΕΙΣ ΑΝΑΚΤΟΡΟΝ ΒΕΡΓΙΝΗΣ

Συνεχίσθη καὶ ἐφέτος ἡ ἀνασκαφή εἰς τὸ ἀνάκτορον τῆς Βεργίνης, κατὰ μήκος τοῦ νοτίου ἐξωτερικοῦ τοίχου καὶ μεταξύ αὐτοῦ καὶ τοῦ νοτίου τοίχου τοῦ ἀνακτόρου (Πί ν. 381 α - γ).

Κατὰ τὴν προηγουμένην ἀνασκαφικὴν περίοδον εἶχεν ἀποκαλυφθῇ ἡ ἀνω ἐπιφάνεια τοῦ νοτίου ἐξωτερικοῦ τοίχου μέχρι νοτίως τοῦ δωματίου Β καὶ εἶχεν ἐπισημανθῇ εἰς τὴν τομὴν τὴν γενομένην νοτίως τοῦ χώρου C.

Ἡ ἐφετερινὴ ἀνασκαφὴ ἔδειξεν ὅτι ὁ τοίχος οὗτος σῴζεται ὁλόκληρος καὶ βαίνει παραλλήλως τοῦ νοτίου τοίχου, ἀκόμα καὶ πέραν τῆς ΝΑ. γωνίας τοῦ ἀνακτόρου (δωμ. L). Ὁ τοίχος ἀνεσκάφη κατὰ τὸ ἡμισυ τοῦ μήκους του καὶ ἐκαθαρίσθη ἐπιμελῶς. Εἶναι κατεσκευασμένος διὰ πωρίνων λίθων ἀνίσου μεγέθους καὶ ἀργῶν λίθων, οἱ ὅποιοι ὅμως περιορίζονται μόνον εἰς τὸ βόρειον τμήμα τοῦ πλάτους του καὶ κατὰ κανονικὰ σχεδὸν διαστήματα μεταξύ τῶν πωρίνων δόμων, ὡσάν « γεμίσματα » τῶν τετραπλευρῶν κενῶν, τὰ ὅποια δημιουργοῦν οὔτοι. Ἔχει συνολικὸν ὕψος 0,95 ἕως 1 μ. καὶ πλάτος 0,87 μ., ἡ κατωτέρα δὲ σειρὰ τῶν δόμων εἰς τὸ ἡμισυ σχεδὸν τοῦ ὕψους του (0,50 μ.) ἐξέχει κατὰ 0,05 ἕως 0,18 μ. τῆς ἀνωτέρας εἰς τὴν νοτίαν πλευρὰν - ὧσιν του, ἡ ὅποια εἶναι ὁμαλὴ καὶ ἡ περισσότερον ἐπιμελῶς κατεσκευασμένη. Εἰς αὐτὴν τὴν πλευρὰν ὁ τοίχος σχηματίζει, κατὰ διαστήματα 2.20 μ. περίπου, προεξοχὰς πρὸς Ν. (ὁδόντας), διαστάσεων 0,80 x 0,60 μ., αἱ ὅποια εἶναι ἐκτισμέναι μὲ πωρίνους δόμους μόνον ἢ μὲ πωρίνους δόμους καὶ μὲ ἀργοὺς λίθους. Καὶ εἰς τοὺς « ὁδόντας » τὸ κατώτερον μέρος τῆς δομῆς ἐξέχει ὅπως καὶ εἰς τὸν ὑπόλοιπον τοίχον καὶ παρέχει τοιουτοτρόπως τὴν ἐντύπωσιν μιᾶς ταινίας, ἡ ὅποια περιβάλλει καὶ τοὺς « ὁδόντας » καὶ ἐπιτείνει τὴν ἐπιμελεμένην ἐμφάνισιν τῆς νοτίας ὄψεως. Ἀντιθέτως εἰς τὴν βορείαν πλευρὰν οἱ πωρίνοι δόμοι καὶ οἱ λίθοι δημιουργοῦν ἐπιφάνειαν ἀνώμαλον, ἡ ὅποια δὲν πρέπει νὰ ᾔτο ὁρατὴ ἀλλὰ κεκαλυμμένη πιθανόν ὑπὸ τοῦ ἐδάφους.

Ὁ τοίχος οὗτος εἰς τὸ ἀνατολικὸν ἄκρον του σχηματίζει γωνίαν πρὸς τοίχον μὴ συνδεδεμένον

ὅμως πρὸς τὸν ἀνατολικὸν τοίχον τοῦ ἀνακτόρου. Εἶναι πολὺ πιθανόν, ὅτι ὁ νότιος ἐξωτερικὸς τοίχος σχηματίζει γωνίαν καὶ εἰς τὸ δυτικὸν ἄκρον του, τὸ ὅποιον δὲν ἀπεκαλύφθη εἰσέτι.

Ποῖος ὁ προορισμὸς τοῦ τοίχου δὲν δυνάμεθα νὰ εἰπώμεν ἀκόμη. Παρατηρήσαμεν ἤδη κατὰ τὴν περυσινὴν ἀνασκαφὴν καὶ τὸ ἐβεβαιώσαμεν ἐφέτος, ὅτι ὑφίσταται κάποια πίεσις ἀπὸ Ν. πρὸς Β. καὶ τὸ φυσικὸν ἔδαφος, ἡ πηλῶδης « μούσα », μετακινεῖται πρὸς Β., οὕτως ὥστε νὰ καλύπτῃ ὁλόκληρον σχεδὸν τὸν μακρὸν αὐτὸν τοίχον. (Ἐφέτος εὗρομεν τὰ τμήματα τοῦ τοίχου, τὰ ὅποια εἶχομεν ἀποκαλύψει πέρυσιν, κεκαλυμμένα κατὰ μέρος ἀπὸ τὴν « μούσαν »).

Τὴν « μούσαν » συναντῶμεν συνήθως μέχρι τῆς ἐπιφανείας τοῦ νοτίου ἐξωτερικοῦ τοίχου, ἐνῶ βαθύτερον τὸ χῶμα εἶναι διαφορετικῆς ὕφης καὶ χρώματος, μαλακὸν καὶ καστανόφαιον, καὶ περιέχει πολλὰ, εἰς ὠρισμένα σημεῖα, νοτίως τοῦ τοίχου ἕως 0,50 μ., πάρα πολλὰ, ὅστρακα ἑλληνιστικά, τὰ πλεῖστα ἐκ μεγάλων ἀγγείων ἀχρώμων, λεκανῶν καὶ διαφόρων οἰκιακῶν σκευῶν χονδρῶν, ἀλλὰ καὶ πολλὰ μελαμβραφῇ σκύφων, κανθάρων, πινάκων κ. ἄ. καὶ ὀλίγα τοῦ τύπου τῆς « δυτικῆς κλιτύος ». Νοτίως τοῦ δωματίου Β εὗρομεν δύο περιέργους πηλίνας βάσεις, σχεδὸν ὁμοίας, αἱ ὅποια εἶναι ἐξωτερικῶς τετράπλευροι μὲ κοίλας πλευρὰς καὶ ἐσωτερικῶς ἡμισφαιρिकाί.

Εἰς τὴν νοτίαν πλευρὰν τοῦ νοτίου ἐξωτερικοῦ τοίχου, κυρίως νοτίως τοῦ δωματίου V καί, ὀλιγώτερον, τοῦ δωματίου Β, ὑπῆρχε παχὺ στρώμα καεῖσων ἢ ἀποσαθρωθεισῶν ὀργανικῶν ὑλῶν, τὸ ὅποιον περιβάλλει καὶ τοὺς « ὁδόντας ».

Εὐρέθησαν ἐπίσης διεσπαρμέναι κέραμοι καὶ τεμάχια σίμης πηλίνης, νοτίως δὲ τῶν δωματίων F καὶ G, ἀπὸ τοῦ νοτίου τοίχου ἕως 2 μ. νοτιώτερον, ὑπῆρχε στρώμα κεράμων, κορινθιακῶν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, εἰς τὸ ὕψος τοῦ τοιχοβάτου τοῦ νοτίου τοίχου, ἐνῶ ἄλλο στρώμα κεράμων, λακωνικῶν τῶν περισσοτέρων, ὑπῆρχε νοτίως τοῦ δωματίου L, ἐπὶ τοῦ νοτίου ἐξωτερικοῦ τοίχου.

Κατὰ τὴν ἐφετερινὴν ἀνασκαφὴν εὐρέθησαν ἀρκετὰ χαλκᾶ νομίσματα. Ἐξ αὐτῶν τὰ τέσσαρα εἶναι Φιλίππου τοῦ Β' (Α. Κεφαλὴ Ἀπόλλωνος, Β. Ἰππεὺς) καὶ εὐρέθησαν: τὸ πρῶτον νοτίως τοῦ δωματίου E, εἰς βάθος 0,10 μ. ἀπὸ τῆς ἐπιφανείας τοῦ νοτίου τοίχου, τὸ δεύτερον νοτίως τοῦ δωματίου I (1.45 μ.) εἰς βάθος 0,58 μ. ἀπὸ τῆς ἐπιφανείας τῶν πωρίνων δόμων τοῦ νοτίου τοίχου, τὸ τρίτον εἰς ἀπόστασιν 1 μ. ἀνατολικῶς τῆς ΝΑ. γωνίας τοῦ ἀνακτόρου, εἰς βάθος 1 μ. ἀπὸ τῆς ἐπιφανείας τοῦ ἐδάφους καὶ τὸ τέταρτον νοτίως τοῦ δωματίου I, εἰς βάθος 0,35 μ. ἀπὸ τῆς

ἐπιφανείας τῶν παρίνων δόμων τοῦ νοτίου τοίχου. Ἐκ τῶν ὑπολοίπων, δύο εἶναι τοῦ βασιλέως Ἀντιγόνου Γονατᾶ ἢ τοῦ Ἀντιγόνου Δάσωνος (Α. Κεφαλὴ Ἀθηνᾶς κρανοφόρου, Β. Σάτυρος ἐγείρων τρόπαιον καὶ διάφορα σύμβολα), τὰ ὁποῖα εὐρέθησαν τὸ πρῶτον νοτίως τοῦ δωματίου Χ, 1 μ. περίπου ἄνωθεν τοῦ κατεστραμμένου τοιχοβάτου τοῦ νοτίου τοίχου, καὶ τὸ δεύτερον εἰς τὴν ΝΑ. γωνίαν τοῦ ἀνακτόρου, εἰς τὸ ὕψος τῆς ἐπιφανείας τοῦ νοτίου ἐξωτερικοῦ τοίχου. Ἐν ἄλλο εἶναι τοῦ βασιλέως Περσέως (Α. Κεφαλὴ Περσέως, Β. Ἀετός). Εὐρέθη καὶ τοῦτο εἰς τὴν ΝΑ. γωνίαν, 0,30 μ. ὑψηλότερον τῆς ἐπιφανείας τοῦ νοτίου ἐξωτερικοῦ τοίχου, εἰς ἀπόστασιν 2.45 μ. βορείως αὐτοῦ. Εἰς πολὺ καλὴν κατάστασιν διατηρεῖται νόμισμα Ἀμφιπολιτῶν (Α. Κεφαλὴ Ποσειδῶνος, Β. Ἴππος τριποδίζων, ἐπιγραφὴ ΑΜΦΙΠΟΛΙΤΩΝ)· εὐρέθη νοτίως τοῦ τοίχου, ὁ ὁποῖος χωρίζει τὰ δωμάτια Ι καὶ Λ, εἰς ἀπόστασιν 0,85 μ. νοτίως αὐτοῦ καὶ εἰς βάθος 1.96 μ. ἀπὸ τῆς ἐπιφανείας τοῦ ἐδάφους.

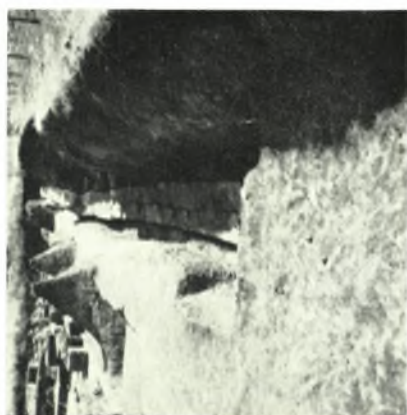
Τὰ ὑπόλοιπα τέσσαρα νομίσματα εἶναι περισσότερον ἐφθαρμένα. Εἰς κακὴν ἐπίσης κατάστασιν εὐρέθησαν τεμάχια χαλκῶν ἀντικειμένων, πιθανὸν ἐξ ἐξαρτημάτων σκευῆς ἵππου.

Ἀπὸ τὰς μέχρι τοῦδε ἐνδείξεις, ὁστρακα, νομίσματα, συμπεραίνομεν ὅτι ὁ νότιος ἐξωτερικὸς τοίχος πρέπει νὰ εἶναι σύγχρονος περίπου μὲ τὸ ἀνάκτορον καὶ ὅτι ἡ διαφορετικὴ κατασκευὴ τοῦ τοίχου τούτου ἀπὸ τοὺς τοίχους τοῦ ἀνακτόρου ὀφείλεται εἰς τὸν διαφορετικὸν προορισμὸν του.

Εἰς τὴν ἀνασκαφὴν συνειργάσθησαν, ἔχουσαι τὴν ἄμεσον ἐποπτείαν τῶν ἐργασιῶν, αἱ βοηθοὶ τοῦ ἀρχαιολογικοῦ τμήματος Ἀλεξάνδρα Δάφφα - Νικονάνου καὶ ἡ δ. Δέσποινα Χατζῆ, ἡ ὁποία συνέβαλε καὶ εἰς τὴν σύνταξιν τῆς παρούσης. Τὴν ἀνασκαφὴν παρηκολούθησαν ἄρκετοὶ τελειόφοιτοὶ τῆς Φιλοσοφικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, ἐνισχυθέντες ὑπ' αὐτῆς πρὸς τὸν σκοπὸν τούτον.

ΜΑΝ. ΑΝΔΡΟΝΙΚΟΣ - Γ. ΜΠΑΚΑΛΑΚΗΣ

*

Ἐνάκτορον Βεργίνης: α - β. Ὁ νότιος ἐξωτερικὸς τοῖχος καὶ τμήμα αὐτοῦ, γ. Λεπτομέρεια τοῦ νοτίου ἐξωτερικοῦ τοῖχου μετὰ τῶν ἐξοχῶν

Μ. ΑΝΔΡΟΝΙΚΟΣ - Γ. ΜΠΑΚΑΛΑΚΗΣ